

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΣΤΟ
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

Αθήνα 26-6-2024

Αριθμός Γνωμοδότησης: 87/2024

Αριθμός Ερωτήματος: 14882/12-04-2024 Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών. Τμήμα Μισθοδοσίας του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου (Ε.Μ.Π.).

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται, εάν ο υπάλληλος του Ιδρύματος Κ.Τ., ο οποίος εργάζεται με σχέση Ιδιωτικού Δικαίου Αορίστου Χρόνου (Ι.Δ.Α.Χ.) και είναι, ήδη, συνταξιούχος του e-ΕΦΚΑ δικαιούται να λάβει την αποζημίωση, που προβλέπεται από το άρθρο 49 ν. 993/1979, ως και το επίδομα θέσης ευθύνης, που προβλέπεται από το άρθρο 16 ν. 4354/2015.

Ιστορικό

Από το πραγματικό, το οποίο εκτίθεται στο ιστορικό του ερωτήματος, σε συνδυασμό προς τα στοιχεία του υπηρεσιακού φακέλου, προκύπτουν τα ακόλουθα :

1. Ο υπάλληλος Κ.Τ. εργάζεται στο Ίδρυμα με σχέση εργασίας Ι.Δ.Α.Χ., κλάδου και ειδικότητας Π.Ε. Διοικητικού-Οικονομικού με Α΄ βαθμό και 11^ο μισθολογικό κλιμάκιο, έχει καταταγεί σε συσταθείσα οργανική θέση και ανέλαβε καθήκοντα στις 9-5-2007. Με την από 9-5-2007 απόφαση του Πρυτανικού Συμβουλίου του ανατέθηκαν καθήκοντα Προϊσταμένου του Τμήματος Ελέγχου Δαπανών της Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών. Με την υπ' αριθμ. 27173/12-10-2007 πράξη του χορηγήθηκε επίδομα θέσης ευθύνης ύψους 65 ευρώ από 26-6-2007. Περαιτέρω, με την από 4-2-2010 απόφαση του Πρυτανικού Συμβουλίου ορίστηκε Αναπληρωτής Προϊστάμενος

της Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών. Με την υπ' αριθμ. 31713/14-12-2011 πράξη του χορηγήθηκε επίδομα θέσης ευθύνης ύψους 130 ευρώ από 6-10-2011, επειδή από την ημερομηνία εκείνη και εντεύθεν ασκούσε καθήκοντα του Προϊσταμένου της Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών. Με την υπ' αριθμ. 12332/4-4-2017 πράξη διεκόπη από 22-2-2017 η χορήγηση επιδόματος θέσης ευθύνης, εξ αιτίας απουσίας του υπαλλήλου για χρονικό διάστημα άνω του ενός μηνός. Με την υπ' αριθμ. 681/12-1-2017 αίτηση ο ενδιαφερόμενος δήλωσε παραίτηση από την υπ' όψη θέση Προϊσταμένου, η οποία έγινε δεκτή από την διοίκηση από 1-3-2017. Ακολούθως, με την υπ' αριθμ. 17192/12-1-2017 πράξη, επαναχορηγήθηκε στον ανωτέρω από 1-5-2017 το επίδομα θέσης ευθύνης, ως προϊσταμένου, όμως, του Τμήματος Ελέγχου Δαπανών της Διεύθυνσης Οικονομικών, ύστερα από επάνοδο στην Υπηρεσία μετά βραχυχρόνια αναρρωτική άδεια. Ήδη, στον ανωτέρω υπάλληλο με την υπ' αριθμ. 041/2023/9440/6-12-2023 πράξη του e-ΕΦΚΑ, Υποκατάστημα Τ.Δ.Ε. Κεντρικού Τομέα Αθήνας χορηγήθηκε σύνταξη γήρατος ύψους 1.210,98 ευρώ. Τέλος, ο ίδιος, συνεχίζοντας να εργάζεται στο Ίδρυμα με την ιδιότητα, πλέον, του συνταξιούχου, με την από 4-3-2024 αίτησή του ζήτησε από την διοίκηση την καταβολή σ' αυτόν της προβλεπόμενης από τον ν. 993/1979 (άρθρο 49) αποζημίωσης.

Νομοθετικό πλαίσιο

2. Με τις διατάξεις του άρθρου 20 παρ. 1 και 2 ν. 4387/2016 : «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας-Μεταρρύθμιση Ασφαλιστικού-Συνταξιοδοτικού Συστήματος. Ρυθμίσεις φορολογίας εισοδήματος και τυχερών παιγνίων και άλλες διατάξεις» (Α' 85), όπως ισχύουν σήμερα, μετά από την αντικατάσταση των διατάξεων του όλου άρθρου, με τη διάταξη του άρθρου 114 ν. 5078/2023, ορίζονται τα ακόλουθα :

Παρ. 1 : «Οι εξ ιδίου δικαιώματος συνταξιούχοι του e-ΕΦΚΑ, λόγω γήρατος, λόγω αναπηρίας (από κοινή νόσο, εργατικό ατύχημα, ατύχημα εκτός εργασίας, επαγγελματική νόσο) και γήρατος λόγω αναπηρίας του ν. 612/1977 (Α' 164) και των νόμων που παραπέμπουν σε αυτόν, καθώς και του τρίτου εδαφίου της περ. α' της παρ. 1 των άρθρων 1 και 26 του π.δ. 169/2007 (Α' 210), οι οποίοι αναλαμβάνουν υποχρεωτικώς υπακτέα στην ασφάλισή του απασχόληση, συνεχίζουν κατά τη διάρκεια αυτής να λαμβάνουν το σύνολο της κύριας και επικουρικής σύνταξης που δικαιούνται από τον Φορέα».

Παρ. 2 : «*Η εξ ιδίου δικαιώματος σύνταξη γήρατος, κύρια και επικουρική, προσώπων που αναλαμβάνουν υποχρεωτικώς υπακτέα στην ασφάλιση του e-ΕΦΚΑ απασχόληση σε Φορέα της Γενικής Κυβέρνησης αναστέλλεται για όσο διάστημα συνεχίζει αυτή, εφόσον δεν έχουν συμπληρώσει το εξηκοστό δεύτερο (62ο) έτος της ηλικίας τους. Για το διάστημα της αναστολής δεν καταβάλλεται ο πόρος της παρ. 3. Το ηλικιακό όριο της αναστολής δύναται να αναπροσαρμόζεται σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 11 του ν. 3863/2010 (Α' 115)*».

3. Με τις παρακάτω διατάξεις του Π.Δ. 410/1988 : «*Κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο των διατάξεων της νομοθεσίας, που αφορούν το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου του Δημοσίου, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των λοιπών Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου*» (Α' 191) ορίζονται τα κατωτέρω :

Άρθρο μόνο :

«Κωδικοποιούνται σε ενιαίο κείμενο οι ισχύουσες διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας, που αφορούν το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου του δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των λοιπών νομικών προσώπων δημόσιου δικαίου με τίτλο «Κώδικας του προσωπικού με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου του Δημοσίου, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των λοιπών Νομικών Προσώπων Δημόσιου Δικαίου», ως εξής».

Άρθρο 55 :

Παρ. 4, όπως το πρώτο εδάφιο αυτής έχει αντικατασταθεί με τη διάταξη του άρθρου 6 παρ. 1 ν. 3320/2005 :

«Το προσωπικό με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου, το οποίο δεν υπάγεται, για τη χορήγηση σύνταξης, στην ασφάλιση του Δημοσίου, εφόσον συμπληρώνει τις προϋποθέσεις για λήψη σύνταξης, δύναται να αποχωρεί από την υπηρεσία λαμβάνοντας το μεν επικουρικά ασφαλισμένο το 40%, το δε μη επικουρικά ασφαλισμένο το 50% της προβλεπόμενης από τις κείμενες διατάξεις αποζημίωσης».

4. Με τις παρακάτω διατάξεις του άρθρου 16 ν. 4354/2015 : «*Διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, μισθολογικές ρυθμίσεις και άλλες επείγουσες διατάξεις εφαρμογής της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων*» (Α' 176) ορίζονται τα εξής :

Άρθρο 16

Παρ. 1 : *«Στους προϊσταμένους οργανικών μονάδων καταβάλλεται, για όσο χρόνο ασκούν τα καθήκοντά τους, μηνιαίο επίδομα θέσης ευθύνης οριζόμενο, κατά βαθμίδα θέσης, ως εξής :*

α) Προϊστάμενοι Διοίκησης : «αε) όπως η διάταξη αυτή αντικαταστάθηκε με τη διάταξη του άρθρου 176 παρ. 3 ν. 4635/2019, με χρόνο ισχύος την 7-8-2019, ημερομηνία δημοσίευσης του ν. 4622/2019 : «Προϊστάμενοι Διευθύνσεων και Διευθυντές των ιδιαιτέρων γραφείων των μελών της Κυβέρνησης, των Υφυπουργών και των Γενικών Γραμματέων, τετρακόσια πενήντα ευρώ».

αζ) «Προϊστάμενοι Τμημάτων, διακόσια ενενήντα (290) ευρώ».

Ερμηνεία-Εφαρμογή διατάξεων

Από τις αναφερόμενες διατάξεις ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και του όλου νομικού πλαισίου, στο οποίο εντάσσονται, του σκοπού που υπηρετούν και την υπαγωγή σε αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη μας από την ερωτώσα υπηρεσία, προκύπτουν τα ακόλουθα :

5. Με τη διάταξη της πρώτης παραγράφου του άρθρου 20 του θεσμικού νόμου 4387/2016 έχει οριστεί ότι οι συνταξιούχοι του e-ΕΦΚΑ, στους οποίους έχει απονεμηθεί σύνταξη στο όνομά τους τόσο λόγω γήρατος, όσο και σε λοιπές αναφερόμενες περιπτώσεις, εφόσον επιλέγουν να συνεχίσουν να απασχολούνται σε θέση, η οποία υπάγεται υποχρεωτικά στην ασφάλιση αυτού του φορέα, εξακολουθούν να λαμβάνουν, κατά την διάρκεια της απασχόλησής τους, το σύνολο της κύριας και επικουρικής ασφάλισης, που δικαιούνται από τον φορέα (e-ΕΦΚΑ).

Με τη γενική αυτή διάταξη έχει τροποποιηθεί επί το ευνοϊκότερον το νομικό καθεστώς απασχόλησης όλων των εξ ιδίου δικαιώματος συνταξιούχων λόγω γήρατος και αναπηρίας του e-ΕΦΚΑ. Κατά το παρελθόν ετίθεντο εμπόδια ή καθιερώνονταν αντικίνητρα στην απασχόληση των συνταξιούχων με το επιχείρημα της καταπολεμήσεως της ανεργίας των νέων (π.χ. νόμος περί πολυθεσίας-ν. 1256/1982, παρακράτηση του 70% της καταβαλλομένης συντάξεως κ.λ.π.). Τα τελευταία, πάντως, χρόνια έχει επικρατήσει η άποψη ότι η απασχόληση των συνταξιούχων, πέραν της ενισχύσεως του εισοδήματός τους, συμβάλλει στην αναθέρμανση-ανάπτυξη της εθνικής

οικονομίας και συνακολούθως στη μείωση εν τοις πράγμασι της ανεργίας των νέων. Κατόπιν της σταδιακής επικρατήσεως των ως άνω απόψεων, αρχικά μεν μειώθηκε το ύψος της παρακρατήσεως στο 30% της συντάξεως, ήδη δε με την υφιστάμενη διάταξη καταργείται πλήρως. Σκοπός του νομοθέτη είναι αφενός μεν η αύξηση της συμμετοχής των συνταξιούχων στην αγορά εργασίας, αφετέρου δε η παροχή κινήτρων για μείωση της αδήλωτης εργασίας, που παρέχεται σήμερα από τους περισσότερους συνταξιούχους (βλ. σχετ. παρατηρήσεις, περιλαμβανόμενες στην 4^η Ειδική Συνεδρίαση της Μείζονος Ολομέλειας του Ελ. Συν. της 27-9-2023).

Με τη διάταξη της δεύτερης παραγράφου του ίδιου άρθρου εισάγεται ειδικότερη ρύθμιση για τους απασχολούμενους συνταξιούχους σε φορείς Γενικής Κυβέρνησης, στους οποίους επιτρέπεται μεν η απασχόληση με παράλληλη καταβολή του ποσού της σύνταξής του, υπό ηλικιακές, όμως, προϋποθέσεις. Πιο συγκεκριμένα, με τη διάταξη του πρώτου εδαφίου της εν λόγω παραγράφου έχει οριστεί ότι όσα πρόσωπα έχουν δικαιωθεί σύνταξης γήρατος κύριας και επικουρικής, έχοντας συμπληρώσει στο πρόσωπό τους τις σχετικές προϋποθέσεις απονομής τους, απασχολούνται, όμως, σε υπηρεσίες φορέα Γενικής Κυβέρνησης με υποχρεωτική ασφάλιση στον e-ΕΦΚΑ, δικαιούνται να λαμβάνουν ακέραιη τη σύνταξή τους, υπό την απαραίτητη προϋπόθεση ότι έχουν συμπληρώσει το 62ο έτος της ηλικίας τους. Όπως προκύπτει από την αιτιολογική έκθεση του άρθρου 27 ν. 4670/2020, με το οποίο είχε εισαχθεί παρόμοια ρύθμιση προς την σήμερα ισχύουσα, η ρύθμιση εκείνη κρίθηκε αναγκαία, προκειμένου να αξιοποιηθούν οι γνώσεις και η εμπειρία των υπαλλήλων, που επιθυμούσαν να συνεχίσουν την απασχόλησή τους σε φορείς Γενικής Κυβέρνησης, εν όψει του υπάρχοντος (προγενέστερου) αποτρεπτικού νομοθετικού πλαισίου (βλ. σχετ. και Ν.Σ.Κ. 25/2023, 260/2017).

6. Με τη διάταξη του άρθρου 55 παρ. 4, Π.Δ. 410/1988 όπως ισχύει σήμερα, έχει οριστεί ότι το προσωπικό που υπηρετεί με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου στο Δημόσιο, Ο.Τ.Α. και (λοιπά) Ν.Π.Δ.Δ. και το οποίο δεν είναι ασφαλισμένο για λήψη σύνταξης στο Δημόσιο (ως φορέα κοινωνικής ασφάλισης, πριν την δημιουργία του θεσμού του e-ΕΦΚΑ), εφόσον συμπληρώνει τις προϋποθέσεις για να συνταξιοδοτηθεί, έχει την δυνατότητα να αποχωρήσει από την υπηρεσία του, λαμβάνοντας την από τις κείμενες

διατάξεις, προβλεπόμενη αποζημίωση, κατά τις γενόμενες διακρίσεις. Έχει κριθεί ότι η αποζημίωση αυτή δεν αποτελεί μέρος των αποδοχών του υπαλλήλου, ούτε απολαβή με την έννοια της παροχής, που δίδεται ως αντάλλαγμα για την προσφερθείσα εργασία, ούτε αποτελεί αποζημίωση με βάση τον αδικαιολόγητο πλουτισμό. Επομένως αυτή δεν σχετίζεται με την υπηρεσιακή κατάσταση του υπαλλήλου, ούτε απορρέει από την υπαλληλική σχέση. Αντίθετα, χορηγείται, αποκλειστικά, ενόψει της λύσης της υπηρεσιακής του σχέσης με το Δημόσιο, Ο.Τ.Α., Ν.Π.Δ.Δ., εξαιτίας της συνταξιοδότησής του (βλ. σχετ. Ολομ. Ν.Σ.Κ. 8/2020, όπου παραπομπές σε νομολογιακά δεδομένα). Η υπόψη αποζημίωση έχει προνοιακό χαρακτήρα, παρέχεται, δηλαδή, σαν έκτακτο βοήθημα στον δικαιούχο, εν όψει της απομάκρυνσής του από την ενεργό υπηρεσία, για την αντιμετώπισης των βιοτικών του αναγκών (βλ. σχετ. Α.Π. 316/2019, Δ.Ε.Α. 2717/2023, Δ.Ε.Α. 1077/2023, Δ.Ε.Α. 2101/2020, Δ.Πρ.ΑΘ. 11139/2019, Δ.Πρ.Πατρ. Α΄ 440/2019, Δ.Πρ.Λιβ. 392/2019, Δ.Πρ.Βερ. Α΄ 447/2019, Ολομ. Ν.Σ.Κ. 8/2020 ο.π., υπ. αριθμ. 2/66451/0026/20-7-2016 εγκύκλιος Υπουργείου Οικονομικών).

7. Με τις διατάξεις του άρθρου 16 παρ. 1 ν. 4354/2015 προβλέπεται η χορήγηση στους προϊσταμένους οργανικών μονάδων μηνιαίου επιδόματος θέσης ευθύνης για όσο χρόνο ασκούν τα καθήκοντά τους. Το ύψος του επιδόματος αυτού έχει καθοριστεί σε 450 ευρώ για τους Προϊσταμένους Διευθύνσεων και σε 290 ευρώ για τους Προϊσταμένους Τμημάτων. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, η οποία συνοδεύει το υπ' όψη νομοθέτημα, το εν λόγω επίδομα δίδεται προκειμένου να επιβραβευθεί μισθολογικά η ευθύνη των θέσεων αυτών (βλ. σχετ. σελ. 8). Έχει κριθεί, κατ' επανάληψη, τόσο νομολογιακά, όσο και με γνωμοδοτήσεις του Ν.Σ.Κ. ότι για τη νόμιμη καταβολή του επιδόματος θέσης ευθύνης, πρέπει να υφίσταται αφενός μεν, αρχικά, νόμιμη κατοχή της θέσης, αφετέρου δε, απαραίτητα, πραγματική άσκηση των καθηκόντων από τον υπάλληλο. Η χορήγηση του εν λόγω επιδόματος συναρτάται με την ουσιαστική άσκηση των σχετικών καθηκόντων, που αποδεικνύεται ανεπιφύλακτα από έγγραφα, που έχουν συνταχθεί από την αρμόδια υπηρεσία (π.χ. υπηρεσιακός φάκελος, αλληλογραφία που υπογράφει ο υπάλληλος με την ιδιότητα αναπληρωτή προϊσταμένου ή σύνταξη εκθέσεων αξιολόγησης κλπ) (βλ. σχετ. Ολ. Ν.Σ.Κ. 30/2024, όπου παραπομπές σε νομολογιακά δεδομένα και άλλες γνωμοδοτήσεις Ν.Σ.Κ.).

Εφόσον συντρέχουν αυτές οι προϋποθέσεις το επίδομα δίδεται νόμιμα, η δε καταβολή του δεν επηρεάζεται από μόνο το γεγονός ότι ο δικαιούχος τυγχάνει απασχολούμενος (εργαζόμενος) συνταξιούχος.

8. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, όπως έχει αναφερθεί ανωτέρω, ο Κ.Τ. εργάζεται στο Ε.Μ.Π. με σχέση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου κατέχοντας θέση προϊσταμένου του Τμήματος Ελέγχου Δαπανών της Διεύθυνσης Οικονομικών. Με την υπ' αριθμ. 041/2023/9440/6-12-2023 πράξη του e-ΕΦΚΑ, υποκατάστημα Τ.Δ.Ε. Κεντρικού Τομέα Αθήνας, ήδη του έχει χορηγηθεί σύνταξη γήρατος ύψους 1.210,98 ευρώ και με την ιδιότητα, πλέον, του συνταξιούχου, συνεχίζει να εργάζεται στον παραπάνω φορέα. Σύμφωνα με τα όσα έχουν εκτεθεί ανωτέρω, ο αιτών δεν δικαιούται να λάβει την αποζημίωση, η οποία προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 49 ν. 993/1979 και ήδη 55 παρ. 4 εδ. α' Π.Δ. 410/1988, δεδομένου ότι, μετά τη συνταξιοδότησή του, δεν απομακρύνθηκε από τον φορέα απασχόλησής του, αλλά συνέχισε εργαζόμενος σ' αυτόν. Δικαιούται, όμως, να λαμβάνει το μηνιαίο επίδομα θέσης ευθύνης της διάταξης του άρθρου 16 παρ. 1 περ. αζ ν. 4354/2015, υπό το δεδομένο ότι υφίσταται νόμιμη κατοχή της θέσης και την απαραίτητη προϋπόθεση ότι ο ενδιαφερόμενος ασκεί πραγματικά τα καθήκοντά του ως Προϊστάμενος της υπηρεσίας του.

Απάντηση

9. Κατά συνέπεια των ανωτέρω αναφερθέντων, οι απαντήσεις οι οποίες προσήκουν στους προβληματισμούς της ερωτώσας υπηρεσίας είναι οι ακόλουθες : Ο υπάλληλος Ι.Δ.Α.Χ. Κ.Τ. του Ιδρύματος δεν δικαιούται να λάβει την αποζημίωση της διάταξης του άρθρου 55 παρ. 4 εδ. α' ΠΔ 410/1988. Δικαιούται, όμως, να λαμβάνει το μηνιαίο επίδομα θέσης ευθύνης της διάταξης του άρθρου 16 παρ. 1 περ. αζ', υπό τις απαραίτητες προϋποθέσεις αφενός μεν ότι κατέχει νόμιμα την οικεία θέση, αφετέρου δε ότι ασκεί πραγματικά τα καθήκοντά του ως προϊστάμενος.

Ο Γνωμοδοτών

Περικλής Αγγέλου
Νομικός Σύμβουλος του Κράτους